

Наталія Коломієць

ШІСТЬ КРОКІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Natalia Kolomiyets

ШІСТЬ КРОКІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

SIX STEPS TO IMPROVE CRIMINAL-EXECUTIVE POLITICS IN UKRAINE

Анотація. На сучасному етапі Україна взяла курс на євроінтеграцію і тому гостро постає питання про реформування кримінально-виконавчої політики держави, а саме законодавства з метою його подальшої відповідності міжнародним і європейським актам та стандартам. З урахуванням вказаного опрацьовано проблеми правового регулювання виконання та відбування кримінальних покарань; розглянуто основні напрямки реформування кримінально-виконавчої політики; вказано на основні кроки, які допоможуть Україні сформувати сучасну систему виконання покарань.

Ключові слова: законодавство; правове регулювання; проблеми; кримінально-виконавча політика.

Annotation. At the present stage, Ukraine has taken a course on European integration and therefore the question is urgently raised about reforming the state's criminal-executive politics, in particular legislation in order to further its compliance with international and European acts and standards. Taking into account the above the problems of legal regulation of execution of criminal sentences were worked out, the main directions of reforming of criminal-executive politics are considered; the main steps are taken to help Ukraine formulate a modern system of punishment.

Key words: legislation; legal regulation; problems; criminal-executive politics.

Набрання чинності 1 січня 2004 р. чинності КВК визначило інтенсивний розвиток в державі кримінально-виконавчої політики, зумовило появу відповідних нормативно-правових актів у сфері призначення, виконання та звільнення від виконання покарань. На сучасному етапі Україна взяла курс на євроінтеграцію і тому гостро постає питання про реформування кримінально-виконавчої політики держави, а саме законодавства з метою його подальшої відповідності міжнародним і європейським актам та стандартам. Основним напрямом реформування кримінально-виконавчої політики має бути саме її адаптація до європейських стандартів.

Так, першочерговими та основними пріоритетними напрямками державної політики у цій сфері має бути вирішення таких проблем:

- приведення умов тримання ув'язнених у слідчих ізоляторах та осіб, які перебувають у місцях позбавлення волі до європейських стандартів;
- переповнення місць тримання ув'язнених та засуджених;
- зростання захворюваності на туберкульоз, ВІЛ-інфекцію та інші епідемічні хвороби серед ув'язнених та засуджених;
- недостатнє матеріально-технічне забезпечення органів та установ виконання покарань;
- попередження вчинення нових злочинів особами, взятими під варту, та які відбувають покарання, а також запобігання катуванням та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню з особами, які тримаються в установах виконання покарань;
- поліпшення роботи з кадрами кримінально-виконавчої служби, вдосконалення їхньої професійної підготовки.

Вважаємо за доцільне вказати на основні кроки, які допоможуть Україні сформувати сучасну систему виконання покарань.

Перший крок - поліпшення умов тримання засуджених та осіб, узятих під варту. Воно пов'язується насамперед із практичною реалізацією вимог статті 115 КВК України, згідно з якою норма жилої площі на одного засудженого не може бути менш як чотири квадратні метри. Але зазвичай засуджені проживають, як правило, у гуртожитках з блочним (камерним) розміщенням. Більш того сьогодні це є складним завданням з огляду на те, що переважна більшість виправних колоній на території України будувалися у післявоєнні роки та передбачали групове проживання засуджених.

Отже, необхідно визначити єдиний підхід або модель організаційної побудови пенітенціарного закладу, до якого варто максимально наближати існуючі установи виконання покарань. Зосередити увагу на сучасні технологічні підходи, які мають стати заходами з модернізації системи інженерно-технічних засобів охорони і нагляду з метою створення багаторівневої системи централізованої охорони і відеомоніторингу, створення автоматизованих інформаційних та телекомунікаційних систем Державної кримінально-виконавчої служби України.

Другий крок – удосконалення системи охорони здоров'я засуджених та осіб, узятих під варту, підвищення якості медичної допомоги. Його реалізація полягає у забезпеченні установ виконання покарань та слідчих ізоляторів сучасним медичним обладнанням, спеціальними санітарними автомобілями для транспортування хворих на туберкульоз або інші захворювання.

Третій крок – підвищення рівня організації соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими. Для його досягнення має бути передбачено розроблення і впровадження науково обґрунтованих методик та програм психолого-педагогічного вивчення особистості засудженого і засобів корекції його поведінки, а також спеціалізованих методик та рекомендацій щодо форм і методів впливу на засуджених за допомогою програм диференційованого виховного впливу.

Важливе значення має вдосконалення системи стимулювання засуджених до законослухняної поведінки та ресоціалізації шляхом запровадження поетапної зміни умов їх тримання, розроблення та впровадження системи критеріїв оцінки ступеня виправлення засуджених, запровадження широкого спектру заохочень до ресоціалізації, налагодження дієвої взаємодії органів та установ виконання покарань із суб'єктами соціального патронажу осіб, звільнених із місць позбавлення волі.

Четвертий крок – модернізація підприємств установ виконання покарань, а також удосконалення системи професійної підготовки засуджених. Викликає занепокоєність критичний стан сфери виробничої діяльності підприємств установ виконання покарань, відсутність ефективної системи мотивації трудової діяльності засуджених, що не сприяє закріпленню у них трудових навичок як невід'ємної складової процесу ресоціалізації, а також відшкодуванню збитків, заподіяних злочинами (загальна сума за виконавчими листами – понад 500 млн. грн.).

Важливе значення для вирішення цих проблем має вдосконалення принципів діяльності підприємств установ виконання покарань, створення умов для залучення інвестицій у підприємства установ виконання покарань та забезпечення їх стабільного розвитку, вирішення питань заборгованості зі сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів. Участь засуджених у суспільно корисній праці як складова процесу їх ресоціалізації передбачає запровадження дієвого механізму їх заохочення до трудової діяльності та оптимізації системи оплати праці. Це, насамперед, вирішення на законодавчому рівні питань про надання працюючим засудженим так званих «трудовак відпусток», призначення пенсій у період відбування покарання тощо.

П'ятий крок – підвищення ефективності діяльності персоналу органів та установ виконання покарань. Його важливість бачиться, зокрема, у тому, що успіх будь-яких реформ залежить від рівня їх сприйняття людьми, на яких покладається їх реалізація. Успішна реалізація зазначеного напряму потребує зміни професійної психології та подолання стереотипів у взаємовідносинах персоналу установ виконання покарань та засуджених. Це є неможливим без докорінної зміни системи підготовки і навчання пенітенціарного персоналу, а також підвищення рівня його мотивації з огляду на характер та обсяг роботи з урахуванням рекомендацій Європейських пенітенціарних правил. Приведення рівня заробітної плати персоналу УВП до середнього у промисловості.

Шостий крок – підвищення ефективності виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі. Саме цей напрям відображає соціальну переорієнтацію кримінально-

виконавчої політики держави з наданням переваги покаранням, не пов'язаним з позбавленням волі.

Однак реалізація названих вище пріоритетів кримінально-виконавчої політики України вимагає створення необхідної правової бази. До її складу має входити відповідний закон про кримінально-виконавчу політику України, в якому повинні бути визначені головні пріоритети і орієнтири кримінально-виконавчої політики України.

Підводячи підсумок можна стверджувати, що система виконання покарань в Україні на сучасному етапі розвивається в багатьох напрямках, та проходить стадію реформування. Будемо сподіватися, що незабаром відбудеться становлення сучасної пенітенціарної системи в Україні.

Список використаних джерел

1. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11 липня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2017. - № 1129-IV. – ст. 21.
2. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України від 23 черв. 2005 р. // Офіційний вісник України. –2005. – № 30. – С. 4-10.